

te Batavia woonachtigen vriend v. d. Steege. Het ontbolsteringsproces van den „baar" was met deze kostuumsverandering aangevangen: zwarte zijde voor onder-, blauwe zijde voor bovenkleeding. Wat het *négligé* betreft, bij Valentijn vindt men meermalen gewach gemaakt van een „muggenbroek" als morgendracht voor Europeanen, en in de advertenties der *Bataviasche Koloniale Courant* van aanvoeren van Japansche slaaprokken, Macao'sche hoeden en lange zijden kousen.

Dezelfde beperking ten aanzien van het dragen van fluweel, die de mannenkleeding betrof, gold ook voor die der vrouwen.

Slechts de echtgenooten of weduwen van de leden der Hooge Regeering mochten fluweel dragen met goud of zilver passement; die van een opperkoopman en de rangen daarboven effen fluweel. Zijde en linnen mochten door iedere vrouw gebezigd worden, mits zonder passement. Mossels keur trof bij hen voornamelijk de sieraden. Diamanten en dubbele snoeren parelen van de eerste soort bleven voorbehouden aan de hooggeplaatsten. Die een weinig lager op de rangladder stonden, directeursvrouwen daaronder nog begrepen, mochten voor zesduizend rijksdaalders juweelen aan 't lijf hebben. Minder notabele vrouwen hadden slechts verlof tot het dragen van kleine parelen, en van juweelen tot eene waarde van één tot drieduizend rijksdaalders.

Het kostuum was overigens het inlandsche voor *négligé*, het vaderlandsche voor officiële gelegenheden. Alleen was bij Oostinjevaarders, die van acht tot twaalf maanden reis hadden, de kleeding van zelf ten achter bij de heerschende mode in 't vaderland, en nog meer bij de Fransche. Van volle toepassing waren hier Huygens' regelen:

Wegh met den ouden trant; daer komt een andre swier,
Versleten te Parijs en van de nieuwste hier.

Van de Europeesche kleederdracht schijnen de vrouwen zich echter steeds meer te hebben losgemaakt en in een tijd waarin Portugeesch en Maleisch de heerschende idiomen waren, kon men de sarong en kabaai wel als de heerschende vrouwendracht aanmerken.

Die mode bleef althans constant.

Eerst het veldwinnen van Britsche invloeden, na de verovering van Java in 1811, verbande het geliefkoosd kostuum uit de receptiekamer. In hun strijd tegen „die Unterröcke" (daarvoor stond de sarong bij hen te boek) behielden de toongevende Britsche dames ras het veld.

Ongelukkig achtte Jan de Marre het land:

Daar 't volk geen inlandsch stof meer om de leden past,
Maar erf en have aan een uitheemschen zwier verbrast.

Welnu, de vrouwen in Indië waren behoudend. Voor hen die „inlandsche stof", voor Albions dochteren de „uitheemsche zwier".

Doch of door al de wijzigingen, welke het klimaat en de gesteldheid des lands hier voorschreven, het leven versierd en verfraaid werd, moet betwijfeld